

Vestland
fylkeskommune

Fortrinnsrett til eit særleg utdanningsprogram eller særleg tilrettelagd skule

17. september 2024, rådgjevarsamling

Opplæringsforskrifta § 4-21 (tidlegare §§ 6-15 og 6-16)

§ 4-21. Fortrinnsrett til eit særleg utdanningsprogram ved inntak til vidaregåande trinn 1

Søklarar som har omfattande behov for individuell tilrettelegging etter opplæringslova kapittel 11 i grunnskolen, har fortrinnsrett ved inntaket til vidaregåande trinn 1 når vilkåra her er oppfylte. Dei har fortrinnsrett dersom dei kan godtgjere at vanskane som ligg til grunn for behovet for individuell tilrettelegging gjer at valet av utdanningsprogram har svært mykje å seie for moglegheita deira til å fullføre vidaregåande opplæring. Søklarar som sannsynlegvis kan fullføre tre utdanningsprogram, har ikkje fortrinnsrett etter denne paragrafen.

Det skal liggje føre ei sakkunnig vurdering frå den pedagogisk-psykologiske tenesta i fylkeskommunen som skal gjere greie for dei vanskane som ligg til grunn for vedtaket om individuell tilrettelegging frå grunnskolen, og dei tiltaka som blei sette inn der. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal også ta stilling til om søkjaren har eit særleg behov for å bli tatt inn til eit særskilt utdanningsprogram, som ikkje kan sikrast ved at søkjaren blir tatt inn til eitt av tre utdanningsprogram. Dei skal vurdere

- om det er sannsynleg at søkjaren har større moglegheit til å fullføre vidaregåande opplæring dersom søkjaren blir tatt inn til eit særskilt utdanningsprogram
- om og eventuelt i kva grad søkjaren har føresetnader og moglegheit for å fullføre andre utdanningsprogram enn det søkjaren har ført opp som førstevalet sitt
- kva behov søkjaren har for særskild tilrettelegging dersom søkjaren blir tatt inn til det særskilde utdanningsprogrammet, samanlikna med kva behov søkjaren har for særskild tilrettelegging på andre utdanningsprogram.

Kommunen skal ikkje seinare enn 1. oktober det året eleven er i ferd med å fullføre grunnskolen, melde eleven til fylkeskommunen for å få ei sakkunnig vurdering etter andre ledd. Meldinga føreset samtykke frå eleven det gjeld. I meldinga skal det siste vedtaket om individuelt tilrettelagd opplæring med sakkunnig vurdering frå grunnskolen liggje ved. Kommunen skal dessutan gjere greie for

- vanskane som ligg til grunn for vedtaket om individuelt tilrettelagd opplæring
- tiltaka som er sette inn i grunnskolen
- kva vanskane vil seie for vidaregåande opplæring, og kvifor kommunen meiner at søkjaren oppfyller vilkåra for inntak til eit særskilt utdanningsprogram.

§ 4-21 første avsnitt

- Kven har rett?
 - Søkjarar som **har omfattande behov for individuell tilrettelegging ... i grunnskolen**, har fortrinnsrett ved inntaket til vidaregåande trinn 1 når vilkåra her er oppfylte. (særleg utdanningsprogram)
 - Søkjarar som **sannsynlegvis kan fullføre tre utdanningsprogram**, har ikkje fortrinnsrett etter denne paragrafen.
- Udir sine merknadar presiserer:
 - det er vanskane søkjaren har, og betydninga de har for hens særlege behov for tilrettelegging, som er utslagsgjevande. Ikkje diagnosen sjølv.
 - «omfattande behov» - må vurderast skjønnsmessig og konkret, men søkjaren må ha vanskar som krev stor tilrettelegging. **obs.: høg terskel!**
 - Som utgangspunkt for vurderinga må det sjåast på kva individuelt tilrettelagd opplæring søkjaren har hatt i grunnskulen; innhald, organisering, omfang og behov for særskilt kompetanse hos personalet.
 - føresegna er meint å ta vare på omsynet til søkjarar som ikkje elles blir tilstrekkeleg tatt vare på av retten til eitt av tre valde utdanningsprogram i det ordinære inntaket.

§ 4-21 første avsnitt (forts.)

- Kva krevjast for å kunne ha fortrinnsrett til eit særleg utdanningsprogram?
 - Søkjarar må kunne *godtgjere at vanskane som ligg til grunn for behovet for individuell tilrettelegging gjer at valet av utdanningsprogram har svært mykje å seie for moglegheita deira til å fullføre vidaregåande opplæring.*
 - «svært mykje» - **obs.: høg terskel!**
- Udir sine merknadar presiserer:
 - det må godtgjerast at vanskane til søkjaren gjer at val av utdanningsprogram må ha svært mykje å seie for søkjaren sine moglegheiter til å fullføre med studie- eller yrkeskompetanse.
 - søkjaren sine **faktiske moglegheiter** for å meistre eitt eller fleire utdanningsprogram **skal ikkje trekkjast inn.**
 - Om søkjaren skal fullføre med kompetanse som er mindre enn full studie- eller yrkeskompetanse, er ei vurdering som eventuelt skal tas etter inntak.

§ 4-21 andre avsnitt

- Krav om sakkunnig vurdering frå fylkeskommunal PPT
 - *den skal gjere greie for dei vanskane som ligg til grunn for vedtaket om individuell tilrettelegging frå grunnskulen, og dei tiltaka som blei sette inn der.*
 - *PPT skal også ta stilling til om søkeren har eit særleg behov for å bli tatt inn til eit særskilt utdanningsprogram, som ikkje kan sikrast ved at søkeren blir tatt inn til eitt av tre utdanningsprogram.*
- Udir sine merknadar presiserer:
 - Den sakkunnige vurderinga er tredelt. Den skal innehalde (i) ei skildring av søkerens situasjon frå grunnskulen, (ii) ein utredning og (iii) ein tilråding.

§ 4-21 andre avsnitt (forts.)

- Etter avsnittets bokstav a til b stillast det følgjande **minimumskrav** til kva den **sakkunnige vurderinga frå fylkeskommunal PPT skal** vurdere:
 - a. om det er **sannsynleg** at søkjaren har **større moglegheit til å fullføre vidaregåande opplæring dersom** søkjaren **blir tatt inn til eit særskilt utdanningsprogram**
 - b. **om og eventuelt kva grad** søkjaren har **føresetnader og moglegheit for å fullføre andre utdanningsprogram** enn det søkjaren **har ført opp som førstevalet sitt**
 - c. **kva behov søkjaren har for særskild tilrettelegging dersom** søkjaren blir tatt inn til det **særskilde utdanningsprogrammet, samanlikna med kva behov søkjaren har for særskild tilrettelegging på andre utdanningsprogram**
- Udir sine merknadar presiserer:
 - Når PPT skal ta stilling til bokstav a, bør det i vurderinga bli tatt høgde for at søkjaren skal ha individuelt tilrettelagt opplæring.
 - Dersom PP-tenesta under bokstav c kjem til at søkjaren vil ha mindre behov for særskilt tilrettelegging innanfor eit utdanningsprogram, vil det tale for at søkjaren har fortrinnsrett etter føresegna.

§ 4-21 tredje avsnitt

- Korleis gå fram?
 - Kommunen skal **seinast 1. oktober** det året ein elev er i ferd med å fullføre grunnskulen, melde eleven til fylkeskommunen for å få ei sakkunnig vurdering ...
 - *meldinga **føreset** samtykke frå elev*
 - I meldinga **skal** det **siste vedtaket om individuelt tilrettelagd opplæring** med **sakkunnig vurdering frå grunnskulen** liggje ved.
 - Etter avsnittets bokstav a til b **skal kommunen** i tillegg gjere greie for:
 - *a. vanskane som ligg til grunn for vedtaket om individuelt tilrettelagt opplæring.*
 - *b. tiltaka som er sette inn i grunnskulen*
 - *c. kva vanskane vil seie for vidaregåande opplæring, **og kvifor kommunen meiner at søkjaren oppfyller vilkåra for inntak til eit særskilt utdanningsprogram.***
- Udir sine merknadar presiserer:
 - avsnittet skal sikre at den fylkeskommunale PP-tenesta får naudsynte opplysningar om søkjaren frå kommunen.
 - døme på tiltak som eleven har hatt under bokstav b, kan vere organisatoriske tiltak, bruk av alternativ opplæringsarena, avvik frå kompetansemål og særlege hjelpemidlar
 - i vurderinga etter bokstav c vil det blant anna vere relevant korleis kommunane vurderer om det er utdanningsprogram som søkjaren ikkje vil klare å fullføre, ...
 - fristen 1. oktober skal gi fylkeskommunen moglegheit til å ha sakkunnig vurdering klar til 1. februar.

Opplæringsforskrifta § 4-22 (tidlegare § 6-17)

§ 4-22. Fortrinnsrett til ein skole som er særskilt tilrettelagd ved inntak til vidaregåande trinn 1

Søklarar som har rett til individuell tilrettelegging etter opplæringslova kapittel 11, og som på grunn av sterkt nedsett funksjonsevne har eit særleg behov for å komme inn på ein skole som er særskilt tilrettelagd, kan søke om fortrinnsrett ved inntaket til vidaregåande trinn 1.

Søklarane har ikkje rett til inntak til ein viss skole. Fylkeskommunen vurderer på individuelt grunnlag om det ligg føre tungtvegande grunnar som taler for at søkjaren bør takast inn til ein viss skole.

Kommunen skal ikkje seinare enn 1. oktober kvart år melde frå til fylkeskommunen om elevar med sterkt nedsett funksjonsevne som er i ferd med å fullføre grunnskolen det aktuelle skoleåret. Slik melding frå kommunen føreset samtykke frå dei elevane det gjeld.

§ 4-22 første avsnitt

- Kven har rett?
 - Søkjarar som har rett til individuell tilrettelegging ..., **og** som på grunn av sterkt nedsett funksjonsevne har eit særleg behov for å komme inn på ein skule som er særskilt tilrettelagd, kan søke om fortrinnsrett...
 - Udir sine merknadar
 - må ha vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring
 - må også ha «sterkt nedsett funksjonsevne» - **obs.: høg terskel**
 - må vere samanheng mellom den sterkt nedsette funksjonsevna og behovet for inntak til særskilt tilrettelagt skule
 - det må ligg føre dokumentasjon som underbyggjer det særlege behovet til søkjaren (sakkunnig vurdering, utredning frå helsesektor etc.)
 - Søkjarar som har eit særskilt behov for eit særskilt utdanningsprogram, skal ikkje tas inn etter denne paragrafen, men vurderast etter § 4-21.
 - Fylkeskommunen kan ikkje plassere søkjaren på eit anna utdanningsprogram enn de tre valgte.

§ 4-22 andre avsnitt

- Kva har dei rett på?
 - ***Ikke rett*** til inntak til ein viss skole.
 - Fylkeskommunen vurderer på **individuell grunnlag** om det ligg føre **tungtvegande grunnar** som talar for at søkjaren bør takast inn til ein viss skole.
 - «Individuell grunnlag» - konkret og heilskapleg vurdering til den enkelte elev
 - «tungtvegande grunnar» - **obs.: høg terskel!**
 - Udir sine merknadar
 - fylkeskommunen **kan** vurdere konkret om ligg føre tungtvegande grunnar som talar for inntak til ein bestemt skole

§ 4-22 tredje avsnitt

- Korleis gå fram?
 - Kommunen **skal** seinast 1. oktober, melde inn elev med sterkt nedsett funksjonsevne til fylkeskommunen, kvart skuleår eleven er i ferd med å fullføre grunnskulen.
 - Slik melding **føreset** samtykke frå eleven.
 - Udir sine merknadar:
 - fristen 1. oktober for kommunen skal sikre at fylkeskommunen får tilstrekkeleg tid til å vurdere kva skoler som kan ta imot søkjarar etter føresegna.

Takk

Kjelder:

- Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrift), 2024.
- Utdanningsdirektoratet. (2024, 1. august). Opplæringsforskrifta. [Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringsforskrifta\) | udir.no](#)